

[EULEX: Ende në kërkim të identitetit

Raport i dytë përcjellës mbi vlerësimin e punës së EULEX-it]

Copyright © 2010 nga Ballkanik i Politikave- IPOL. Të gjitha të drejtat e rezervuara. Asnjë pjesë e këtij publikimi nuk mund të riprodhohet, të ruhet në një sistem rikthimi, ose të transmetohet në çdo formë ose me çdo mjet, elektronik, mekanik, fotokopjim, regjistrim apo ndryshe, pa lejen paraprake me shkrim të botuesit.

Publikuar nga:
Balkan Policy Institute
Str, Qamil Hoxha,
Nr.4/3 , Prishtinë, Kosovo
Tel / +381 (0)38 220 552
Cell/+377 (0) 44 941 141
+377 (0) 44 746 749
www.policyinstitute.eu

Përmbledhje Ekzekutive

Definimi i rolit të vet si dhe përmirësimi i imazhit, mbetet një nevojë thelbësore për EULEX-in. Edhe pse i ngarkuar me ndërtimin e një sundimi të ligjit të fort dhe efektiv në Kosovë dhe për të luftuar korrupsionin dhe krimin e organizuar, EULEX-it vazhdon të përballlet me shumë sfida operationale. Komunikimi i të drejtave dhe përgjegjësive të veta kundrejt publikut, si dhe përpjekjet për harmonizim me Qeverinë e Kosovës mbeten fushat ku EULEX-i duhet të bëjë përmirësime për të qenë i suksesshëm. Disa ngjarje të profilit të lartë që nga raporti i fundit tremujor të IPOL-it kanë treguar se EULEX duhet të fitojë besimin e kosovarëve dhe zyrtarë të qeverisë duke rritur transparencën dhe rezultatet e prekshme.

Perceptimi publik është se EULEX-it dhe qeveria e Kosovës janë në mosmarrëveshje kur është fjala për çështjen e nxehtë të korrupsionit të nivelit të lartë. EULEX-it dhe zyrtarë të qeverisë së Kosovës kanë lëshuar deklarata përçarëse në lidhje me arrestimin e mundshëm të zyrtarëve të lartë të qeverisë, jo vetëm në drejtim të mungesës së bashkëpunimit midis EULEX-it dhe institucioneve qeverisëse të Kosovës në luftimin e korrupsionit, por, në mënyrë brengosëse, edhe në aspektin e të drejtave të EULEX-it për ta bërë këtë. Sinjale të tilla të përziera kanë shërbyer vetëm për të ulur besimin e publikut në aftësinë e EULEX-it për të luftuar korrupsionin dhe rrezikon të forcojë ambientin mosndëshkimit në Kosovë.

Në nivelin themelor, reformimi i sistemit gjyqësor mbetet një proces i ngadaltë dhe ende një sfidë urgjente për EULEX-in dhe institucionet e Kosovës. Ndërsa të gjitha palët fajësojnë mungesën e vullnetit politik për të ecur përpara me reformat e nevojshme, është gjithashtu kritike nevoja për të rritur kapacitetet njerëzore përmes emërimit të me shumë prokurorëve dhe gjyqtarëve. Që nga prilli, EULEX-i morri 5 vendime (4 rastet penale dhe 1 civil), dhe shumica e këtyre janë transferuar dosjet nga administrata e UNMIK-ut¹. Pa personelin e duhur, numri i lëndëve thjesht do të rritet, dhe kërkimi i drejtësisë në Kosovë do të mbetet një aktivitet që kërkohet jashtë kufijve të një sistemi funksional ligjor.

Çështja e Mitrovicës veriore mbetet e pazgjidhur. Mungesa e një gjykate funksionale në pjesën veriore të Mitrovicës simbolizon mungesën e ligjit dhe vullnetit politik të pamjaftueshëm për të siguruar drejtësinë në veri. Nevoja e BE-së, qeverisë së Kosovës dhe Serbisë për të bashkëpunuar në një frymë pragmatike ka qenë e kërkuar në nivele ndërkombëtare. Për fat të keq, EULEX-i nuk i ka penguar gjyqtarët e emëruar të Serbisë dhe prokurorët të veprojnë në gjykatat e veriut pavarësisht pjesëmarrjes së tyre në strukturat paralele. Konsultimet e EULEX-it me

¹ Shih faqen e internetit të EULEX-it në vendimet që nga prill 2010: <http://www.eulex-kosovo.eu/en/justice>

Beogradin nuk kanë arritur të marrin mbështetje për të lëvizur përpara me emërimin e gjyqtarëve që janë të pranueshme për të gjitha komunitetet, dhe si pasojë banorët në veri mbeten në një limbo gjyqësore.

Së fundi, EULEX-i duket i përmbajtur në detyrën e tij të menaxhimit të pikave të kalimit kufitar 1 dhe 31 në drejtim të kontrollit doganor dhe ruajtjen e integritetit territorial. Operacionet kufitare të EULEX-it nuk kanë përparuar përtej praktikës së regjistrimit të thjeshtë të të hyrave doganore. Më tej, hyrja e paligjshme e serbëve gjatë festimeve të Vidovdan-it në qershor ka intensifikuar ndarjet midis EULEX dhe qeverisë së Kosovës rreth asaj se cili institucion është përgjegjës për të ndërhyrë në incidente të tilla.

Përmbajtja

Përmbledhje Ekzekutive	2
Qëllimi	5
Hyrje	8
Rekomandimet.....	11
Rekomandime për Qeverinë dhe EULEX-in	11
Rekomandimet për BE dhe PSBE	15
Rreth Nesh.....	18

Qëllimi

Në dhjetor 2009, Instituti Ballkanik i Politikave-IPOL kishte publikuar një raport të quajtur, "EULEX: Në kërkim të identitetit", i cili e vlerësoi vitin e parë të punës së EULEX-it². EULEX në vetvete prodhon vetëm vlerësime vjetore publike dhe për këtë arsye IPOL mendonin se është e domosdoshme për të siguruar një raportim të menjëhershme në mënyrë që të lehtësojë diskursin publik për operacionet e EULEX-it. Në prill të vitit 2010 IPOL kishte botuar raportin pasues të parë në formë të raportimit tremujor, duke paraqitur pikëpamjet në përparimin e EULEX-it.

Tani në tremujorin e dytë, është e qartë se këto raporte janë më të rëndësishme se kurrë për shkak të mungesës së transparencës dhe të progresit në punën e EULEX-it. Ky raport shqyrton operacionet e EULEX-it në lidhje me rekomandimet e mëparshme të IPOL-it dhe në dritën e zhvillimeve në tremujorin e fundit, duke marrë parasysh informatat dhe mendimet e dhëna nga EULEX-it dhe zyrtarë të e qeverise së Kosovës. Ndarë në dy pjesë, pjesa e parë paraqet një hyrje dhe përshkrim të situatës së përgjithshme, ndërsa në pjesën e dytë paraqiten rekomandimet për EULEX-in, qeverinë e Kosoves, Përfaqësuesinë Special të BE (PSBE) dhe BE, të përmbledhura më poshtë:

Për Qeverinë dhe EULEX-in

- Të shfrytëzohet më mirë Bordi i Sundimit të Ligjit duke shërbyer si forum ku krijohet një listë e caqeve që duhet të arrihen brenda një viti.
- Të harmonizohen strategjitë mes EULEX-it dhe ministrive që kanë të bëjnë me sundimin e ligjit.
- Të përmirësohet koordinimi i brendshëm i EULEX-it.
- T'i kushtohet vëmendje të veçantë reformës së gjyqësorit meqenëse është hallka kryesore e sundimit të ligjit.
- Të ndërmerren hapa të menjëhershëm për funksionalizimin e plotë të gjykatës në veri të Mitrovicës brenda tre muajve.
- Të funksionalizohen plotësisht pikat doganore 1 dhe 31 sa më shpejtë që është e mundur.
- Të bëhet transparent brenda mundësive shqyrtimi i rastit Bilaca.
- Të rritet sensi i misionit brenda stafit të EULEX-it për të parandaluar shndërrimin në një mision që i shërben vetvetes.

² EULEX: Në kërkim të një Identiteti, "Instituti Ballkanik i Politikave. 27 dhjetor 2009. Mund të gjendet në: <http://policyinstitute.eu>

- Të identifikohen fushat ku EULEX-i mund të ndihmojë në plotësimin e kritereve për liberalizim të vizave.

Për BE-në dhe PSBE-në

- Të krijohet presion mbi udhëheqësinë kosovare për reformat e nevojshme në fushën e sundimit të ligjit me fokus te gjyqësori.
- Të krijohet presion mbi Beogradin për të mos penguar funksionalizimin e pikave doganore 1 dhe 31 dhe gjykatës në Mitrovicë veriore.
- Të forcohet udhëheqësia që i ofrohet misionëve të BE-së ne Kosovë.
- Të shfrytëzohen fuqitë e reja të dala nga traktati i Lisbonës për
- Përfaqësuesen e Lartë të BE-së për të lehtësuar funksionimin e misionëve të BE-së në Kosovë.
- Të forcohet udhëheqësia politike e PSBE-së, dhe ku është e nevojshme të bëhet presion për tu krijuar vullneti politik për reforma.

Hyrje

EULEX është ende në procesin e përcaktimit të rolit të vet në sistemin e ndërlikuar Kosovar të qeverisjes. Në njërin anë pretendon të jetë vetëm një mision që merret me monitorim, mentorim dhe këshillim (MMK) në koordinim të plotë me qeverinë e Kosovës dhe prioritetet e saja, ndërsa në anën tjetër fillon veprime me dashje pa bashkëpunim me qeverinë e Kosovës. EULEX pa dyshim ka dështuar për të komunikuar pikërisht rolin e vet kundrejt qytetarëve të Kosovës, çka ka rezultuar në shpresa të mëdha dhe perceptime të rreme të përgjegjësive të veta nga ana e kosovarëve dhe zyrtarëve publik. Përderisa misioni ambicioz i EULEX-it për të ndihmuar në ndërtimin e një sundimi efektiv të ligjit dhe në luftën kundër korrupsionit dhe krimit të organizuar, do të kërkojë kohë përpara se efektet e tij janë ndër të plotësisht, disa zhvillime që nga raporti i fundit të IPOL-it kanë ilustruar nevojën e EULEX-it për të përmirësuar punën e vet në disa fusha.

Që nga prilli 2010, pamundësia e EULEX-it për të përmbushur mandatin e vet për të ndihmuar në ndërtimin e një gjyqësori të fortë dhe efektiv si dhe në luftën kundër korrupsionit dhe krimit të organizuar është bërë e qartë. Në luftën kundër korrupsionit të nivelit të lartë, EULEX përsëri ka refuzuar të përdor funksionin e vet ekzekutiv për të dërguar as edhe një zyrtar të lartë publik në gjykatë pavarësisht nga shpresat e mëdha të krijuara më parë nga deklaratat e EULEX-it. Hetimi në vazhdim i ministrit Fatmir Limaj, i kryesuar nga Zyra e Prokurorit Special, është shembulli më i mirë i krizës së identitetit të EULEX-it. Më 28 prill, Departamenti i policisë së EULEX-it bastisi disa vende në Prishtinë, kryesisht Ministrinë e Transportit Postës dhe Telekomunikacionit (MTPT). Në një intervistë të mëvonshme në media, ushtruesi i detyrës së prokurorit të EULEX-it Johan van Vreeswijk, tha se ministri Limaj dhe kreu i departamentit të prokurimit në atë ministri, Nexhat Krasniqi, potencialisht mund të vuajnë 55 vjet burg me akuzën e pastrimit të parave, krimit të organizuar, ryshfetit dhe mashtrimit publik³. Prokurori Vreeswijk, gjithashtu i përmendi 6 ministri të tjera nën hetim, por kur ky raport po shkruhet, asnjë arrestim nuk është bërë deri me tani. Edhe pse zyrtarët e EULEX-it pohojnë nevojën për konfidencialitet dhe fajësojnë mediat për krijimin e supozimeve, këto sinjale të përziera shkaktojnë vetëm rënie të besimit lokal në kompetencat e EULEX-it⁴.

Pavarësisht se janë vënë në dukje shqetësime sidomos në fushën e reformës gjyqësore në Raportin e Programit të tij të 2010-së, EULEX ka qenë i ngathët në këtë fushë, duke dorëzuar vetëm pesë verdikte (4 penale dhe 1 civil) që nga prilli. Përveç kësaj, çështja e korrupsionit ka përvetësuar mediat dhe ka fituar vëmendje të fortë në

³ "EULEX: Limaj mund të përballen me një burgim afatgjatë," BalkanInsight. 7 Maj 2010

⁴ Intervistë me anëtarët e personelit të EULEX-it

diskursin publik. Disa raporte të shoqërisë civile të publikuara së voni kanë kritikuar EULEX-in dhe qeverinë e Kosovës për mos krijimin dhe zbatimin e plotë të një kornize gjithëpërfshirëse ligjore që efektivisht mbyll boshllëkun në procesin e prokurimit publik⁵. Kërkesa në rritje për reforma të thella në prokurimet publike nuk është vetëm një burim kundërshtimesh ndër kosovarët, por tani nënvizon reputacionin ndërkombëtar të Kosovës dhe pranimin e mundshëm në institucionet evropiane. Asambleja Parlamentare e Këshillit të Evropës (PACE) në draft rezolutën e fundit mbi Kosovën e konfirmon këtë mundësi shqetësuese me rekomandimet e tyre të qarta për EULEX-in dhe qeverinë e Kosovës për të marrë "masa konkrete" për përmirësimin e gjyqësorit, duke iu referuar Kosovës si vend që ka "standarde të ulëta"⁶.

Reputacioni i EULEX-it ka marrë edhe një tjetër goditje me vendimin e tij të fundit në rastin Ivanoviç në lidhje me djegien e kalimeve kufitare në Portat 1 dhe 31. Sipas EULEX-it, "nuk janë gjetur fakte" të cilat do të vërtetojnë akuzat ndaj kryetarit të Këshillit Kombëtar Serb, Milan Ivanoviç, i akuzuar për organizimin, përkrahjen dhe pjesëmarrjen në terrorizëm, dhe nxitje të urrejtjes⁷. Kjo është parë si "drejtësi selektive" nga mediat si dhe nga shumë shqiptarë të Kosovës.⁸

Së fundi, EULEX ka arritur disa rezultate pozitive që nga raporti i fundit i IPOL-it. Më 10 maj 2010 EULEX-i ka ndihmuar për të gjetur një varr masiv në Vushtrri ku tetë persona u zhvarrosën, hetimi kishte qenë në vazhdim e sipër që nga viti 2009.⁹ Përveç kësaj, EULEX-i dhe Policia e Kosovës, në bashkëpunim me autoritetet shqiptare dhe nën mbikëqyrjen e Zyrës së Prokurorit të Posaçëm, vazhdojnë të arrestojnë individ në Shqipëri dhe Kosovë për krime të luftës të dyshuara që kanë ndodhur në vitin 1999¹⁰. Rekord publik i EULEX përmbledhet në tabelën

vijim:

⁵ Shih dy raportet e fundit të IPOL-it: "Konkurrenca: Korniza ligjore dhe praktika në Kosovë krahas standardeve Evropiane," dhe "Mbrojtja e Konsumatorit: Korniza ligjore, sfidat në Kosovë dhe standardet e BE-së.", IKS raporti, "zgjidhja e nyjës: Ekonomia Politike e Korrupsionit në Kosovë. "

⁶ Situata në Kosovë dhe rolin e Këshillit të Evropës, "Asambleja Parlamentare e Këshillit të Evropës. 21 qershor 2010. Shikuar në: www.assembly.coe.int/Documents/WorkingDocs/Doc10/EDOC12302.pdf

⁷ Telegrafi, Standarde të dyfishta të Drejtësisë të EULEX-it, 2010/07/08. Shikuar në: <http://www.telegrafi.com/?id=2&a=9377>

⁸ Telegrafi, Standarde të dyfishta të Drejtësisë të EULEX-it, 2010/07/08. Shikuar në: <http://www.telegrafi.com/?id=2&a=9377>

⁹ Mbetjet e Tetë Individët janë zhvarrosur, "EULEX. 12 maj 2010. Shikuar në: www.eulex-kosovo.eu/en/pressreleases

¹⁰ EULEX- dhe Policia e Kosovës ben arrestime të mëdhanë çështjen krimin të organizuar, "EULEX-it. 27 maj 2010. Shikuar në: www.eulex-kosovo.eu/en/pressreleases/0064.php

STATISTIKAT E EULEX-IT

Fusha	Raste	Verdikte
E përgjithme		70 verdikte (Janar 2009-Qershor 2010).
E përgjithme	604 dëgjime me së paku një gjykatës të EULEX-it (periudhë kohorë nuk është dhëne).	
E përgjithme	1,245 raste me së paku me nje prokuror të EULEX-it (Dhjetor 2008-Qershor 2010).	
Korrupsioni	4 raste te korrupsionit në duart e gjyqtareve te EULEX.	
Krimi i organizuar	33 raste te krimit te organizuar janë ne fazën e gjykimit.	3 verdikte janë dorëzuar në rastet e krimit të organizuar.
Të zhdukurit	122 individë janë zhvarrosur (Dhjetor 2008-Qershor 2010).	

Rekomandimet

Sipas analizës së parë tremujore të IPOL-it për EULEX-in të Prillit 2010, kjo pjesë e rishikon progresin e bërë në rekomandimet e mëhershme të IPOL-it. Rekomandimet janë të listuara më poshtë:

Rekomandime për Qeverinë dhe EULEX-in

Bordi i Përbashkët Koordinues për Sundimin e Ligjit duhet të përdoret më mirë, duke shërbyer si forum i cili identifikon një listë standardesh që të plotësohen brenda një viti.

Edhe pse Bordi i Përbashkët Koordinues për Sundimin e Ligjit ka vazhduar që të takohet rregullisht, nuk ka siguruar apo prezantuar dokument publik për punën e tij, duke e bërë të vështirë të sigurohen analiza gjithëpërfshirëse. Më parë, Bordi theksoi përparimin në sundimin e ligjit, zhvillimin ekonomik, dhe perspektivën e integritimit Evropian si prioritete dhe ceku nevojën për një strategji të përbashkët për EULEX-in dhe Qeverinë e Kosovës për të prekur këto fusha. Sidoqoftë, një strategji e përbashkët nuk është bërë ende deri në publikimit e këtij raporti dhe asnjë dokumentim tjetër që diskuton zhvillimin e një strategjie të caktuar.

Së fundmi, Bordi, i bashkë-kryesuar nga Yves de Kermabonn, Kreu i EULEX-it dhe Hajredin Kuçi, Zëvendës Kryeministër, mbajti takimin e tij të 17-të më 19 Maj 2010. Bordi identifikoi dy detyra për tu kompletuar para takimit të ardhshëm të bordit: Ahmet Shala, Ministër i Financave raportoi se do të emërohen nëntë anëtarët e munguar të Bordit të Pavarur Shqyrtues deri më datën 7 Korrik, e ndërsa 30 oficerë të Policisë së Kosovës dhe 5 ekspertë do të zgjedhen për Task Forcën Anti-Korrupsion para takimit të ardhshëm të Bordit¹¹. Përkrahje e fuqishme u dha nga Zëvendës Kryeministri Kuçi për plotësimin e pozitës kritike të Drejtorit të Mjekësisë së Forenzikës.

Bazuar në mungesën e sigurimit të informacioneve nga Bordi dhe pasigurisë ndaj funksionimit të tij të përgjithshëm, IPOL rekomandon që të lejohen anëtarët e shoqërisë civile të marrin pjesë si vëzhgues permanent në mënyrë që të sigurohet publiku dhe Bordi me më shumë vlerësime të nevojshme.

¹¹ EULEX, Deklarata e Përbashkët – i 17-ti, Bordi i Përbashkët Koordinues për Sundimin e Ligjit-Shprehu Angazhimin për Fuqizimin e Sundimit të Ligjit, 19 Maj 2010. I Disponueshëm në: <http://www.eulex-kosovo.eu/en/pressreleases/0061.php>

Të harmonizohen strategjitë në mes të EULEX-it dhe ministrive që kanë të bëjnë me sundimin e ligjit

Institucionet e Kosovës për sundimin e ligjit duhet të rrisin bashkëpunimin në kuptimin të planifikimit të politikave dhe luftimit të krimit të organizuar dhe korrupsionit në nivelet e larta. Edhe pse kjo nevojë përmendet në mënyrë të vazhdueshme nga Qeveria e Kosovës dhe EULEX-i, sa i përket praktikës ka shumë hendeqe. EULEX-i vazhdimisht komunikon rolin subordinues ndaj prioriteteve dhe veprimeve të Qeverisë së Kosovës, e ndërsa disa herë vepron në mënyrë të njëanshme duhet krijuar një përceptim të mosbesimit në mes të institucioneve. Së fundmi, EULEX-i inicoi hetimin në Ministrinë e Transportit, e ndërsa procedura dhe veprimi ishte bërë pa bashkëpunimin e Ministrisë së Punëve të Brendshme¹². Përderisa kjo lëvizje ndodhi në izolim për çështje të ndjeshme, përshtypja e pëgjithshme është se EULEX-i nuk u beson aftësive të Qeverisë së Kosovës. Ky mosbesim bëri jehonë edhe më shumë nga komentet e Kryeministrit Thaçi pas bastisjes, "Institucionet e Kosovës ishin në luftë me institucionet ndërkombëtare"¹³.

Kjo luftë fjalësh në mes të Qeverisë së Kosovës dhe EULEX-it ka penguar punën e mëtutjeshme të Task Forcës për Anti-Korrupsion të Prokurorit Special. Pa marrë parasysh përkrahjen e ofruar nga Qeveria e Kosovës dhe EULEX-i për këtë forcë, deklarata të kundërshtueshme u lëshuan nga të dyja palët¹⁴. Përderisa Ushtruesi i Detyrës së Prokurorit të EULEX-it Johan van Vreeswijk tha se Ministri Limaj dhe kreu i ministrisë së prokurimit, Nexhat Krasniqi, do të mund të dënoheshin me 55 vjet burg mbi akuzat për shpëlarje parash, krim të organizuar marrje të mitos dhe mashtrim publik, zyrtarët e lartë të qeverisë së Kosovës reagues duke e cilësuar punën e PSK-së si ndërhyrje destabilizuese në institucionet publike¹⁵. Këto deklarata të përziera e kërcënojnë pavarësinë e institucioneve gjyqësore dhe ngrisin potencialisht dyshimin publik rreth asaj se sa të sinqertë janë të angazhuar Qeveria e Kosovës në luftimin e korrupsionit dhe sa është EULEX-i i aftë të përmbushë mandatin e tij.

Duhet kushtuar rëndësi të veçantë reformës në gjyqësi pasi që është hallka kryesore në shtetin ligjor

Reformimi i gjyqësorit dhe sistemit të sundimi i ligjit në Kosovë konsiderohen si ndër prioritetet kryesore të EULEX-it dhe Qeverisë së Kosovës. Si

¹² Intervistë me Ministrin e Punëve të Brendshme Bajram Rexhepi, 6 Korrik 2010

¹³ EULEX-i: Limaj Mund Të përballet Me Burg të Gjatë Kohorë'' BalkanInsight, 7 Maj 2010

¹⁴ *Gazeta Express*, Thaçi i premtos përkrahje Prokurorisë Speciale, 23.04.2010. Shikuar në:

<http://www.gazetaexpress.com/web/index.php/artikujt/lexo/29277/C4/C13>. "Kreu I EULEX-it, Yves de Kermabonn, miëpret themelimin e Task Forcës Anti-Korrupsion nga Qeveria e Kosovës" (<http://www.eulex-kosovo.eu/alb/?id=8&n=197>).

¹⁵ EULEX-i: Limaj Mund Të përballet Me Burg të Gjatë Kohorë'' BalkanInsight, 7 Maj 2010

Raporti i Progresit për Kosovën i BE-së i vitit 2009 poashtu edhe Raporti i Programit të EULEX-it për vitin 2010 i bënë thirrje Qeverisë së Kosovës që të përshpejtojë adoptimin e reformës së katër ligjeve: për Gjykatat, Këshillin Gjyqësor të Kosovës, Prokurorisë dhe Këshillit Prokurorial. Hapa të ngadalshëm u morën në çerekviten e kaluar për nxjerrjen e ligjeve të reja për reformën e gjyqësorit dhe rritjes së transparencës, siç është adoptimi i Ligjit mbi Këshillin Gjyqësor të Kosovës dhe Ligji mbi Deklarimin dhe Prejardhjen e Pronave dhe Dhuratave të Zyrtarëve Publik. Sidoqoftë, që nga Prilli 2010 asnjë ligji reformues i vetëm nuk është adoptuar. EULEX-i duhet të vazhdojë me presionin publik mbi Qeverinë e Kosovës që të përshpejtojë adoptimin e ligjeve të mbetura të cilat janë të nevojshme për reformën e gjyqësorit, duke përfshirë dhe adoptimin e amendamenteve që të arrihet një kod kriminal gjithë përfshirës.

Në Raportin e Programit të vitit 2010, EULEX-i citon mungesën e kapaciteteve njerëzore për adresimin numrit në rritje të rasteve të grumbulluara¹⁶. Përderisa një numër i gjykatësve dhe prokurorëve u emërua në tremujorin e kaluar, EULEX-i duhet të intensifikojë përpjekjet për rekrutim për të plotësuar këto vende dhe të trajtojë lëndët. Numri i tanishëm i (40) gjyqtarëve dhe (20) prokurorëve të EULEX-it ka rezultuar me vetëm 5 verdikte që përfshijnë zyrtarë të EULEX-it gjatë tremujorit të dytë¹⁷.

Sa i përket këtij aspekti ne besojmë se EULEX-i ka dy opsione: ose të punojë seriozisht në përfundimin e rasteve që janë në pritje dhe të ekzekutojë një varg rastesh të nivelit të lartë që do të preknin rrënjët e problemit pa marrë parasysh ndërhyrjet shtetërore dhe ndërkombëtare, ose opsioni i dytë, të kalojë nga posedimi i një funksionin ekzekutiv dhe të fokusohet në fuqizimin e institucioneve vendore të sundimit të ligjit.

Duhet ndërmarrë hapa të menjëhershëm që të sigurohet funksionimi i plotë i gjykatës në veri të Mitrovicës brenda tre muajve

Gjykatat që u bënë të paafta në veri të Mitrovicës më 2008, ende mbeten jo-funksionale. Në Mars të këtij viti, EULEX-i deklaroi se Gjykata e Qarkut në Mitrovicën e veriut do të fillonte me operimin, me 6 gjyqtarë (dy shqiptarë, dy serbë dhe dy ndërkombëtarë). Duke e kaluar afatin e Marsit, zyrtarët e EULEX-it vazhdojnë ta cilësojnë gjykatën në veri të Mitrovicës si një çështje të politizuar në mes të Prishtinës dhe Beogradit¹⁸. Këshilli Gjyqësor i Kosovës ka refuzuar gjyqtarët Serbë

¹⁶ EULEX, Raporti i Programit 2010. I Disponueshëm në: <http://www.eulex-kosovo.eu/docs/tracking/EULEX%20Programme%20Report%202010%20.pdf>

¹⁷ EULEX, EULEX-i Komponentë e Drejtësisë së Kosovës. I Disponueshëm në: <http://www.eulex-kosovo.eu/en/justice/>

¹⁸ Deutsche Welle, Mosmarrëveshje për gjykatat në veri të Kosovës, 08.04.2010. I Disponueshëm <http://www.dw-world.de/dw/article/0,,5443940,00.html>.

të emëruar nga Beogradi të punojnë në gjykatën paralele në veri të Kosovës. Sërish, EULEX-i është kthyer prapa tek roli i tij MMK sa i përket kësaj çështjeje, duke e përshkruar misionin e tij si teknik, dhe jo një mision për të zgjidhur mosmarrëveshjet në mes të Prishtinës dhe Beogradit. Përderisa shumë komponentë ndërkombëtarë po vazhdojnë të punojnë për të zgjidhur mungesën e organeve gjyqësore në veri, EULEX-i mund të luajë një rol primar duke siguruar mbështetje të BE-së që të ri-hapet gjykata.

Sa më shpejtë që jetë e mundur të sigurohet funksionimi i vendkalimeve kufitare 1 dhe 31 dhe të qartësohen fushat e përgjegjesisë për menaxhimin e kufirit

Dy çështje të shquara ende duhet zgjidhur: ajo se cili ligj duhet aplikuar dhe si të distribuohen të ardhurat e doganave. Momentalisht tek portat 1 dhe 31, zyrtarët e EULEX-it nuk mbledhin taksat e doganave por thjeshtë regjistrojnë apo listojnë të hyrat dhe të dalat e mallrave që nuk janë subjekt i kontrollit të doganave. EULEX-i refuzon që të mbledhë të hyra për shkak se ekziston politike zyrtare për këtë proces.

Për më tepër, Pikat Kalimtare Kufitare 1 dhe 31 janë bërë pika referimi dhe/ose keqkuptim në mes të EULEX-it dhe Qeverisë së Kosovës. Sipas zyrtarëve të EULEX-it, Policia e Kosovës kontrollon pikat, EULEX-i luan një rol këshillues dhe si pikë e fundit ndërhyjnë KFOR-i¹⁹. Sidoqoftë, fushat e përgjegjesisë për menaxhimin e kufirit mbeten të hapura për interpretime sikur që dihet nga incidenti i 28 Qershorit, kur 30 Serbë dhunshëm kaluan kufirin Jarinje të Leposaviçit për festimet e Vidovdanit. Duke proklamuar rolin e tij MMK, EULEX-i nuk ndërhyri gjatë incidentit dhe lejoi Serbët që ilegalisht të hynin në Kosovë. Si përgjigje, Ministri i Brendshëm Bajram Rexhepi kritikoi oficerët e EULEX-it për dështim të përmbushjes së përgjegjesisë²⁰. Pasi që grupet e Serbëve më parë kishin kërcënuar policinë në vendkalimet kufitare në veri të Kosovës dhe kjo duket të jetë një trend që po ripërsëritet, të dyja entitetet duhet të qartësojnë fushat e përgjegjesisë dhe protokollet pasuese në mënyrë që të parandalojnë incidentet në të ardhmen²¹.

Që të jenë transparent brenda kufijve të mundshëm sa i përket rastit Bllaca.

Që nga Janari, zhvillimit e rastit Bllaca kanë qenë të heshtura. Në Dhjetor të 2009, Z. Nazim Bllaca, i cili tani është i akuzuar për vrasje, tentim-vrasje, planifikim vrasjesh dhe krim të organizuar, lëshoi një deklaratë publike që e lidhte atë me përfshirjen në një numër vrasjesh dhe ishte futur menjëherë më pas në arrest

¹⁹ Intervistë me zyrtarë të EULEX-it. 6 Korrik 2010

²⁰ Telegrafi, Rexhepi kritikon policinë për ngjarjen në kufi, 25.06.2010. Shikuar në: <http://www.telegrafi.com/?id=2&a=9186>

²¹ Telegrafi, Rexhepi kritikon policinë për ngjarjen në kufi, 25.06.2010. Shikuar në: <http://www.telegrafi.com/?id=2&a=9186>

shëpiak nga EULEX-i²². Pavarësisht vëmendjes së fuqishme mediatike, ky rast mbetet i rrethuar nga misteri. Pas deklaratave të Z. Bllaca, një varg arrestimesh u bënë në lidhje me rastet që i përfshinin Driton H., i akuzuar për pjesëmarrje në dy tentim-vrasje, dhe të Z. Shpresim Uka²³. Nuk pati zhvillim të veçanta gjatë çerekut të dytë. (Ne muajin korrik pati një arrestim të një personi lidhje me këtë rast i cili do të mbulohej në raportin e ardhshëm).

Identifikimi i fushave ku EULEX-i mund të asistojë për kriteret e liberalizimit të vizave

Sa i përket liberalizimit të vizave, ekzistojnë disa fusha vepruese brenda programit të monitorimit, mentorimit dhe këshillimit, që kanë ndikim direkt në përmbushjen e kushteve për liberalizimin e vizave. Procesi i liberalizimit të vizave kërkon marrjen e ca masave të fuqishme në kontrollin e migrimit, siç është marrëveshjet për ripranim që e obligojnë Kosovën të kthen prapë çdo qytetarë i cili kapet ilegalisht duke jetuar në zonën e BE. EULEX-i mund të ndihmojë Kosovën në shumë fusha që do të listoheshin në një udhë-rrëfyes, siç është kontrolli i kufirit.

Rekomandimet për BE dhe PSBE

Të krijohet presion mbi udhëheqësinë kosovare për reformat e nevojshme në fushën e sundimit të ligjit me fokus te gjyqësori

Disa vizita të profilit të lartë janë bërë në Kosovë në tremujorin e dytë. Gjatë vizitës së tij Stefan Fule, Komisioneri i BE-së për Zgjerimin dhe Politika të Fqinjësisë, u zotua për mbështetjen e tij për rrugën e Kosovës drejt pranimit në BE. Komisioneri Fule i bëri thirrje qeverisë së Kosovës për të ecur përpara me reformat gjyqësore dhe të intensifikojnë përkushtimin e tyre për të luftuar krimin e organizuar dhe korrupsionin²⁴. Megjithatë, komuniteti ndërkombëtar duket i ndarë në aspektin e presionit për ndryshime radikale dhe deri tani ka dështuar për të ndikuar në udhëheqjen e Kosovës për të përshpejtuar reformat.

Të krijohet presion mbi Beogradin për të mos penguar funksionalizimin e pikave doganore 1 dhe 31 dhe gjykatës në Mitrovicë veriore.

Ka patur presion relativisht më të madh ndaj Beogradit dhe Prishtinës këtë tremujor të fundit për të hyrë në dialog dhe arritjen e bashkëpunimit rajonal. Dialogu në mes të dy vendeve u theksua nga Komisioneri Fule gjatë vizitës së tij në maj në Kosovë,

²² Komunikatë për shtypë: Arresti shtëpiak i Nazim Bllacës (<http://www.eulex-kosovo.eu/alb/index.php?id=8&n=165>) (01/12/2009).

²³ Një arrestim në rastin Bllaca (<http://www.eulex-kosovo.eu/alb/index.php?id=8&n=180>) (12/01/2010).

²⁴ EU Bussines, BE inkurajon dialogun Kosovë-Serbi, 2010/06/05. Shikuar në: <http://www.eubusiness.com/news-eu/kosovo-serbia.416>

si një hap përpara në integrimin evropian. Ministri britanik për çështjet evropiane David Lidington gjatë vizitës së tij në qershor tha se BE po përgatitet për një "dialog konstruktiv" midis Beogradit dhe Prishtinës pasi Gjykata Ndërkombëtare e Drejtësisë të shpallë vendimin e saj për pavarësinë e Kosovës²⁵.

Të forcohet udhëheqësia që i ofrohet misioneve të BE-së në Kosovë.

Përderisa misionet ndërkombëtare në Kosovë janë mjaft të paqartë në lidhje me ndarjen e kompetencave dhe fusha të veprimit, ato nuk kanë udhëheqje të qartë nga lart. Çdo përfaqësues premton të mbështesë vazhdimisht rrugën e Kosovës drejt Bashkimit Evropian, por në anën tjetër ka pak hapa konkrete që do të mbështesin këto fjalë në realitet në aspektin e udhëheqjes që është dhënë për misionet këtu. Rasti i pikave të kontrollit doganor në veri është një shembull i mungesës së angazhimit. EULEX ka punësuar personel të cilët nuk janë në gjendje të kryejnë punët e tyre si zyrtarë të doganave. Dhe, lejimi i vazhimit të status quos është kundër angazhimit verbal për përmirësimin e sundimit të ligjit në Kosovë. Gjithashtu EULEX nuk arriti të menaxhojë situatën pas hapjes së rastit Limaj dhe ka një mungesë komunikimi mes Shefit të Misionit dhe Prokurorisë, të cilët ofrojnë deklaratatë të ndryshme për publikun.

Të studiohet shfrytëzimi i mundshëm i fuqive të reja të Përfaqësuesit të Lartë të BE-së, që del nga Traktati i Lisbonës, të lehtësohet funksionimi i misioneve të BE-së në Kosovë

Baronesha Ashton duhet të shfrytëzojë të drejtën ligjore të pozicionit të saj për iniciativë, në mënyrë që të gjendet një zgjidhje teknike për problemet që gjenden në një rrugë qorre të politikës. Pozicioni duhet të shfrytëzohet për të ndërmjetësuar për bisedimet e ardhshme teknike në mes të Prishtinës dhe Beogradit. Për më tepër, Baronesha Ashton duhet të angazhohet për të afruar misionet e PSBE-së, EULEX-it dhe ICO-së, dhe t'i shtyjë drejt një strategjie të përbashkët ndaj Veriut të Kosovës. Një pozicion i përbashkët në mes të misioneve të BE-së dhe misioneve ndërkombëtare që janë në Kosovë, do të kishte një impakt pozitiv në Mitrovicë, dhe gjithashtu të shtyente Beogradin drejt një zgjidhjeje pragmatike ndaj Kosovës. Këtu do të kishte ndikim dhe rezoluta e Parlamentit Evropian e cila u miratua kohë më parë, në këtë rezolutë shprehet qartë se Parlamenti Evropian i mbështetë dhe i mirëpret vendimet për njohjen e pavarësisë së Kosovës nga të gjitha shtetet anëtare²⁶.

PSBE-ja duhet të sigurojë lidhshmëri të fortë politik për misionet e BE-së, dhe ku është e nevojshme të bëjë presion për të krijuar vullnet politik për reformë

²⁵ EU Bussines, BE e gatshme për dialogun Kosovën-Serbi: zyrtari i Mbretërisë së Bashkuar, 2010/06/24. Shikuar në: <http://www.eubusiness.com/news-eu/kosovo-serbia-icj.5bk>

²⁶ SETimes. Parlamenti Evropian fton shtetet anëtare të BE-së të njohin Kosovën., 9 Korrik 2010. Shikuar në: http://www.setimes.com/cocoon/setimes/xhtml/en_GB/features/setimes/features/2010/07/09/feature-01

Ekzistonte një diskutim në lidhje me marrëdhëniet në mes të PSBE-së dhe Kreut të Misionit të EULEX-it. Nëse marrëdhënia në mes të tyre nuk do të ishte profesionale dhe kolegjiale puna e misionit nuk do të ishte e vështirë. Dhe kjo do të duhej të mirrej parasysh në selektimin e shefave të rinj të misioneve të BE-së në Kosovë. Deri më tani presioni i PSBE-së për reforma ka qenë i ulët dhe ka ardhur në formë të sugjerimeve për ndryshime tek zyrtarët e lartë që përflliteshin për korrupsion. E në fakt kjo do të mund të kishte kubdër-efektin e saj për shkak se do të mund të sillte deri tek një konflikt me liderët lokalë, sidomos në prizmin e ndarjeve brenda komunitetit ndërkombëtar në kuptim të presionit për reforma. Marrëdhëniet personale në mes të krerëve të misioneve nuk duhet të kishin ndikim në përmbushjen e misioneve të tyre në Kosovë.

Rreth Nesh

Instituti Ballkanik i Politikave është një institut i pavarur dhe jo-fitimprurës që synon të inicojë dhe thellojë debatin rreth politikave publike në të gjitha nivelet e vendim marrjes. Me seli në Prishtinë, Kosovë, Instituti Ballkanik i Politikave punon për promovimin e zhvillimit të qëndrueshëm dhe qeverisjes së mirë nëpërmjet bërjes së politikave pragmatike që punojnë për të mirën e qytetarëve.

Misioni ynë është forcimi i kuptimit të politikave publike duke ditur rëndësinë që kanë ato në mesin e qytetarëve të Kosovës, shoqërisë civile grupeve avokuese dhe institucioneve vendim marrëse. Ne e bëjmë këtë duke identifikuar çështjet më kryesore, duke bërë hulumtime, duke gjeneruar zgjidhje inovative dhe strategjike që kanë për qëllim të kuptuarit e problemeve të shoqërisë dhe politikave publike.

Instituti Ballkanik i Politikave – IPOL ka për qëllim që të ofroj analiza të shëndosha dhe profesionale për vendim marrësit; të ofroj metoda efektive për avokim për qytetarët dhe grupet e interesit duke i mbështetur ata në procesin e vendim marrjes. Objektivat e Institutit Ballkanik për Politika janë: Sigurimi i procesit për integritet evropiane, decentralizmi dhe reformat e tregut që të jenë shfrytëzuar për forcimin e vendim marrjes së qytetarëve; për ti fuqizuar komunitetet lokale për adresimin e sfidave të tyre në mënyrë efektive dhe të qëndrueshme; ngritjen e përgjegjshmërisë së qeverisë dhe sigurimi i një ambiente më të shëndetshëm të mirëqenies.

Instituti Ballkanik i Politikave bashkëpunon ngushtë me partner të shoqërisë civile, qeverisë dhe akademik duke i shfrytëzuar një qasje drejt arritjes së qëllimeve të saj; në mënyrë pro-aktive angazhohet më akteret kyç të hartuesve të politikave publike, në vazhdimësi zhvillojnë studime duke ofruar përgjigje të përshtatshme për çështje me rëndësi, bënë monitorimin e zbatimit të politikave publike duke analizuar edhe pasojat që krijojnë ato.

Fokusi i Institutit Ballkanik të Politikave përfshinë punën e qeverisë, zhvillimin e qëndrueshëm, çështjet sociale, shëndetësia, arsimit, zhvillimi ekonomik, qeverisja lokale, marrëdhëniet rajonale dhe ndërkombëtare, sundimin e ligjit, transparenca dhe shoqëria civile.

Instituti Ballkanik i Politikave punëson staf të përhershëm dhe ekspertë të fushave të ndryshme si dhe praktikantë. Stafit i Institutit dhe ekspertet janë individ të motivuar dhe dinamik të përkushtuar për Kosovën dhe rajonin e Evropës juglindore.

